

no sé si està per *embuts* 'allegacions', mal llegit (però no deu haver-hi relació amb el cast. *embuste*).

El subst. *embotit* per a 'budell farcit de carn capolada' és més recent (escrs. Renaix.), si bé potencialment es pot mirar com a documentat ja en el S. xv per l'ús d'*embotir* 'omplir de menjar excessiu' (*l'embotiran e fassiran com a porcell, Spill*, 8101): *embotidor* [1463], *embotidora*, *embotidura*; *embotiment* [1557].

Rebotit [S. xv],⁵ *rebotir-se*, 'inflar, inflar-se, de gom a gom' (*Dfa*, si bé no crec que s'usi ni pugui o convingui usar *-ir* intransitivament); m'és especialment conegut de l'extrem Oest: *rebotiu*, *-butiu* «lleno, colmado, que rebasa» (nota que em donen escrita a Benasc, 1965), *un ujero rebotido de agua*, sentit a Alcúdia de Veo (1961).

CRP.: *Boticaixada* tort. 'bufetada, cop violent amb la mà' (*BDC* III, 89, que a Benasc usen alterat en *puticaixada* (nota de Sz. Cuesta, 1965, potser per influència de l'aran. *pòt* 'llavi' que també s'usa crec a Benasc), *boticaix* val. («bofetada», «desaire», 1851, Escrig), *boticaixó* val. («bofetón, desaire desmedido», 1851, Escrig, que era de Llúria, a on *AlcM* atribueix el mot), usual també a l'Alt Aragó (*un buticaixon* «un empujón», sentit a Bielsa, 1965); *boticays* recollit per Blancas en un text legal arag., segons Boraio; compostos amb *queix*, oc. ant. *cais*, en el sentit de 'allò que boteix el queix', cf. oc. ant. *botacais* «gonflement des joues» (hapax en un trobador, potser S. XIII, *PSW* I, 159).

Botifarra, nom d'una varietat d'embotits típics de totes les terres catalanes, que ja trobem des de finals del S. XIV: «sovin los grans prelats ecclesiàstichs menjen capons ofegats en còpia, e menjen sanch cuyta en bones *botifarres*; e en Itàlia no fan grans panades de sanch de porch, axí grans com nós fem ací les formajades ---», Eiximenis, *Terç del Crestià*, cap. 188; en el Rosselló també n'hi ha exs. des de començos del S. XV: «torrons melats, *botifares*», doc. de 1424 (Alart, *InuLICat.*, s. v. *mellat*; *botifarra* en un altre de 1430, ib. s. v. *torró*); «*botifares* e longanisses» (que Alart, s. v., data aproximadament de 1450); en inventaris de Vic de 1403 i 1445; el *DAG*. ja troba *botifarrera* per a l'estri de ferro de penjar-hi *botifares*; i *AlcM* documenta el nom de l'embotit des del *Llibre de Receptes* de Misser Joan de 1466; *botifarra* 1507, *NCL*. Lxv, 78.56.

Important mot català, en la tradició lexicogràfica des de «*butifarra*: wurst», en el Vocab. català-alemany de 1502 (§ 1004), i «*botifarra* o morzilla: apexabow», 1575, en *OPou*, *ThPu.*, 198. D'ús general a totes les terres de la llengua, fins al capdamunt del Pallars (Cardós i Vall Ferrera, 1932-4), Urgell (Borges B., *BDLC* vi, 52), Eivissa (PzCabrero); «blutwurst», Spelbrink, *BDC* xxiv, 277, i en tinc notes del Migjorn fins a la Marina d'Alacant (1963).⁶

En qualitat de gustosa creació d'un país de cuina i cansaladera prestigioses ha aconseguit gran difusió internacional, si bé sovint amb el sentit desviat: gascó *boutifarre* (Palay), prov. mod. *boutifarre* 'home

galtut' («gros, jofflu»), d'on els noms de masos i llogarets, *Boutifare* en el Cantal (1514, 1855, Amer, *Dict. Top.*); *butifarra* usat alguna vegada com a cast. (Duc de Rivas, *DCEC* I, I, 552), *butafarro* alguna vegada com a it. (Oudin, Diez en Prati), murc. *gotifarra* (o *gut*, Ramz. Xarrià), port. dial. del Nord *botifarra* («bota mal feita e larga», «homem desageitado» (Leite de V., *Opúsc.* II, I, 63; *ZRPh.* LXIII, 346). Especialment ha tingut ampla acceptació local en el cast. d'Amèrica: a Soledad (costa atlàntica colombiana) vaig sentir *butifarra* com a nom d'un petit embotit popular de forma esfèrica, com de mandonguilles, però enganxades unes amb altres per la mateixa pell en què les emboteixen, equat. i per. *butifarra* «especie de bocadillo de cerdo, ají, aceitunas, queso, etc.», equat. i arg. *gutifarra* «emparedado» (ja princ. S. XIX, Ascasubi, *Santos Vega*, v. 3158: veg. els detalls de tot això en el *DCEC* I, 552; IV, 949).

La formació de la paraula *botifarra* ha cridat l'atenció a mant filòleg estranger (Spitzer, *Rev. de Filologia Española* IX, 393n.; i *Gegensinn in der Wortbildung*, 1921, 148; Leite, l. c.; i sembla que s'han fet extravagants i ridícules conjectures, que *AlcM* atribueix a Wartburg). La bona explicació no em sembla difícil de trobar: més que d'un derivat de *bot* (i menys directe) es tracta d'una formació parasintètica composta de *botir* (amb el seu inseparable *embotir*, *embotit*) i *farro* (inclosos els seus derivats *farrejar(-se)*, *afarrussar*, *afarrissar*, *enfarregar* i tota aquesta família), com si diguéssim '*embotifarrament-botifarrament*'; bona comprovació que *botifarr-* tingué primitivament valor verbal i formació parasintètica la tenim en els verbs *embotifarrar* (una cosa mal *embotifarrada* 'malgirbada, desproporcionada', tarrag.) i *esbotifarrar*, en realitat tan originaris com el substantiu *botifarra*, i de sentit més ampli i més bàsic, 'reben-tar-se'.

El darrer és usual a tot el domini continental: «la paret de l'esquerra, *esbotifarrant-se*, havia deixat ---», P. Coromines, *Presons Imag.*, 9, i ja en Belv. («*arrar el vestit*: derrotar, desgarrar, *lacerare*», *-arrat* «espellifat»); «el canal s'ha *esbotifarrat*» anoto a Cerdanya (Angostrina, 1959), «l'abella, després de picar, mor *esbotifarrada*» (Canet lo Roig, Maestr., 1961), *desbotifarrar* «reventarse» com a valencià i com a xurro de l'alt Millars (Monzó, *ACCCV* XII, 1951, 215), i com a terme de pastors en el Ripollès i Berguedà (*BDC* XIX, 133).⁷ *Botifarrer*, *botifarrera* (veg. supra), *botifarrera*; *botifarró*, especialment valencià (Corral dels *Botifarrons* a Castell de Castells, 1963) mall. i eiv. (*fer botifarrons* «verwürsten», Spelbrink, *BDC* xxiv, 277); *botifaroner*; *botifarrot*.

Botinflat [1776, val., C. Ros, *R. de Rond.*, *DAG*] d'ús més vivaç en els dialectes val. i occid., si bé no estrany als altres dialectes, especialment eivissenc (un poc alterat, *putinflat* «hinchado», PzCabrero), i del Sud valencià (d'on murc. *botinchado*, *-inflado*, Ga. Soriano): «a juliol --- el raïm --- en vore que va moragant ja no es poden aguantar si no van a pecigar-lo als ceps y se'l mengen encara *botinflat*», MGadea